

Άνθρωποι - Ζώα - Φύση

Από τον Ανθρωποκεντρισμό στον Οικοβιοκεντρισμό

Ο άνθρωπος είναι ένα από τα εκατομμύρια είδη του ζωικού βασιλείου που ζουν σ' αυτόν τον πλανήτη. Όλα τα όντα είναι βιογενετικά δημιουργήματα και ακόμα κι αν διαφέρουν φαινομενικά μεταξύ τους, έχουν πολλά πράγματα που τα ενώνουν. Εκτός, από τον ήλιο, τη γη, τον αέρα και το νερό, μοιράζονται και τον ίδιο γενετικό κώδικα. Πάνω από όλα όμως, μοιράζονται **το θαύμα της ζωής**, που διαπερνά σα ρεύμα όλες αυτές τις εκατομμύρια διαφορετικές μορφές ύπαρξης.

Κάθε ζώο ή ζωή, είναι μια ύπαρξη πλήρης, αυτοτελής και αυτόνομη που εξελίχθηκε και ολοκληρώθηκε στο πέρασμα των αιώνων, μέσα από διαδικασίες και δυνάμεις άγνωστες και πολύπλοκες. Η δημιουργία αυτού του θαυμαστού κόσμου με όλη αυτή την πανδαισία των χρωμάτων και των σχημάτων, μόνο δέος μπορεί να προκαλέσει, ενώ παραμένει ένα ανεξιχνίαστο μυστήριο για όλους μας.

Τα ζώα υπάρχουν στον πλανήτη εκατομμύρια χρόνια, πολύ πριν εμφανιστεί στη γη ο άνθρωπος. Έζησαν αρμονικά μέχρι τη μοιραία στιγμή της υποδούλωσής τους ή, κατ'ευφημισμό, εξημέρωσής τους, περίπου 10.000 χρόνια πριν, όπου ήταν και η απαρχή των δεινών τους. Έκτοτε ζουν μια ολοένα εντεινόμενη κακοποίηση και εκμετάλλευση, ενώ κατά την παρούσα χρονική περίοδο, η βαρβαρότητα που υφίστανται από τον άνθρωπο, έχει ξεπεράσει κάθε προηγούμενο. Σήμερα πλέον, η πλειοψηφία των ζωικών οικογενειών βιώνει τεράστια ταλαιπωρία. **Κάθε χρόνο δισεκατομμύρια ζώα θανατώνονται στο βωμό των ανθρωπίνων συμφερόντων, αφού περάσουν τη σύντομη ζωή τους μέσα στην αιχμαλωσία, την εξαθλίωση και τη δυστυχία.**

Η συμπεριφορά αυτή του ανθρώπου προς τα ζώα στηρίχθηκε στην αρχή της απαξίωσης της ύπαρξής τους, θεωρώντας ή ανακηρύσσοντας το είδος του ως το πιο εξελιγμένο...από τα εκατομμύρια άλλα είδη! Ορμώμενος από αυτές τις ανθρωποκεντρικές αντιλήψεις, ο άνθρωπος ήταν πλέον ελεύθερος να χρησιμοποιήσει τα ζώα ως μέσα για την εξυπηρέτηση των σκοπών του. Έτσι τα ζώα, από ελεύθερα, ανεξάρτητα και αυτόβουλα, μετατράπηκαν σε μηχανές και αναλώσιμα υλικά, σε προϊόντα και αντικείμενα χρήσης στην υπηρεσία του ανθρωπίνου οικονομικού ανταγωνισμού.

Όμως αυτή η χρησιμοποίηση και η εκμετάλλευση των ζώων από τον άνθρωπο, σηματοδότησε ταυτόχρονα και την αποτυχία του να κατανοήσει τη ζωή στο σύνολό της και να θαυμάσει τη μεγαλοπρέπειά της, διδασκόμενος από τη σοφία και τη συνειδητότητα όλων αυτών των ξεχωριστών μορφών ζωής. Πάνω απ'όλα όμως, σηματοδότησε την αποτυχία του να ταυτιστεί και να συναισθανθεί τον αγώνα τους για την επιβίωση μέσα στις δυσμενείς περιβαλλοντικές συνθήκες, που κι ο ίδιος ως βασικός υπαίτιος δημιούργησε.

Παράλληλα όμως με αυτή την απίστευτη σκληρότητα προς κάθε μορφή ζωής, ξεκίνησε και αναπτύσσεται, εδώ και μερικές δεκαετίες, ένα **παγκόσμιο κίνημα** από φιλόσοφους, διανοούμενους, ακτιβιστές και άλλους πολίτες, που αμφισβητεί σθεναρά τις μέχρι τώρα σχέσεις των ανθρώπων με τη φύση και τα ζώα και επιχειρεί να τις επαναδιευθετήσει, αναγνωρίζοντας πάνω απ'όλα την ανθρωπίνη ευθύνη και συμμετοχή στα δεινά που

επιφέραμε σ'αυτά. Όσο δε πιο αισθητός γίνεται ο αντίκτυπος αυτών των προβλημάτων, τόσο πιο πιεστικό παρουσιάζεται το καθήκον του προσανατολισμού των ανθρωπίνων αξιών προς κατευθύνσεις συνεκτίμησης και συμπερίληψης της φύσης και της ζωής, ως αξίες απόλυτες. Πολλοί στοχαστές εισηγούνται τώρα ένα νέο ηθικό κώδικα, ο οποίος δεν θα διαχωρίζει πλέον τον άνθρωπο από το περιβάλλον του και τους άλλους οργανισμούς, αλλά θα τον τοποθετεί δίπλα τους. Οι διανοητές αυτοί αντιλαμβάνονται τον πλανήτη ως ένα σύνολο το οποίο έχει αφ'εαυτού **απόλυτη αξία, ή αυταξία**, είτε επειδή απλώς υφίσταται, είτε επειδή ακολουθεί μια εξελικτική διαδικασία. Η απόλυτη αξία ενός δάσους, για παράδειγμα, επιβάλλει τις αντίστοιχες ηθικές υποχρεώσεις και καθήκοντα του ανθρώπου για τη διαφύλαξη και διατήρησή του.

Η φιλοσοφία αυτού του κινήματος θεωρεί ότι και τα ζώα έχουν ανάγκες και συμφέροντα και, κατά συνέπεια, ορισμένα βασικά **δικαιώματα** (δικαίωμα στη ζωή, στην ελευθερία, στην αβλάβεια, στη μη βία κλπ) τα οποία οι άνθρωποι πρέπει να σέβονται και να τιμούν, όπως ακριβώς σέβονται και τιμούν τα δικά τους. Σ'ένα άρθρο της, η διακήρυξη των δικαιωμάτων των ζώων ορίζει πως το κάθε ζώο δικαιούται να ζήσει στο φυσικό του χώρο-γη, θάλασσα, αέρα- σύμφωνα με το ρυθμό και τις συνθήκες ζωής και ελευθερίας που αντιστοιχούν στο είδος του. Οι δε ηθικές μας υποχρεώσεις απέναντι στα ζώα απορρέουν από δύο θεμελιώδεις παραδοχές: *πρώτον*, δεν υπάρχει κανένα χαρακτηριστικό το οποίο να είναι εγγενές του ανθρώπινου είδους και να χαρακτηρίζει μόνο τα ανθρώπινα όντα και, *δεύτερον*, ακόμη και αν υποθεθεί πως υπήρχε ένα τέτοιο ποιοτικά διακριτικό γνώρισμα που θα ξεχώριζε τους ανθρώπους από τα ζώα, αυτό από μόνο του δεν θα μπορούσε σε καμία περίπτωση να δικαιολογήσει ή να συνηγορήσει υπέρ οποιασδήποτε κακομεταχείρισης ή σκληρότητας προς αυτά.

Ο απώτερος δε σκοπός του κινήματος είναι **να κατοχυρωθούν τα δικαιώματα των ζώων και με τις ανάλογες νομοθετικές και θεσμικές ρυθμίσεις**, ώστε να σταματήσει οριστικά η εκμετάλλευση και η θανάτωσή τους για τα ανθρώπινα συμφέροντα.

Με το όραμα να συμβάλει στην εδραίωση της ιδέας των δικαιωμάτων της φύσης και των ζώων στον Ελλαδικό χώρο, διοργανώνεται και η ημερίδα: **«Άνθρωποι-Ζώα-Φύση: από τον Ανθρωποκεντρισμό στον Οικοβιοκεντρισμό»**, επιχειρώντας τα εξής:

- να διευρύνει τη συνειδητότητά μας όσον αφορά τη δυστυχία που προκαλούμε στα ζώα και να βαθύνει την κατανόηση, την εκτίμηση και τη συμπόνια μας προς αυτά.

- να θέσει και να επιχειρήσει να απαντήσει σε μια σειρά ερωτημάτων όπως: «Μπορεί η έννοια των δικαιωμάτων να επεκταθεί σε όλη την κλίμακα των όντων;», «Πώς μπορούμε να περάσουμε από τον ανθρωποκεντρισμό στον οικοβιοκεντρισμό;», «Έχει η φύση χρηστική-εργαλειακή αξία για τον άνθρωπο ή έχει μια εγγενή αξία ανεξάρτητα από αυτή που της αποδίδουν οι άνθρωποι;» κ.α.

- να ανοίξει ένα διάλογο ο οποίος θα θέσει ευελπίστως τα θεμέλια για μια διαφορετική αντιμετώπιση όλων των έμβιων οργανισμών, συμπεριλαμβανομένης και της Γαίας, βασισμένη πάνω **στις αρχές και τις αξίες του σεβασμού, της ειρηνικής συμβίωσης και της αρμονικής συνύπαρξης.**

- να προωθήσει τις ιδέες της **βαθιάς οικολογίας** και του **οικολογικού πολιτισμού**, δίνοντας έμφαση στις ορθές σχέσεις του ανθρώπου τόσο με τον εαυτό του, όσο και με το

περιβάλλον του και τις υπόλοιπες μορφές ζωής.

Είναι πια καιρός να αντιμετωπίσουμε τη ζωή με κατανόηση και στοργή και να της δώσουμε πίσω την ελευθερία που τόσο καιρό της στερήσαμε.

Είναι πια καιρός να ανοίξουμε το μυαλό μας στην ιδέα ότι σκοπός μας είναι να αγκαλιάσουμε τη Γαία και τη ζωή στο σύνολό της, ανακαλύπτοντας το μεγαλείο τους και υποκλινόμενοι στη μεγαλοπρέπειά τους.

Ήρθε η ώρα να υπάρξει στον πλανήτη μια παγκόσμια κινητοποίηση όλων των δυνάμεών μας, ώστε με αρμονική συνεργασία να δημιουργηθούν νέες δυνατότητες για το τι είναι εφικτό για τη Γαία και τη ζωή.

Το κλειδί είναι η αγάπη, η δικαιοσύνη και ο σεβασμός.

Πηγές:

β Tom Regan, *The Case for Animal Rights*, In Peter Singer (ed), *In Defense of Animals* New York: Basil Blackwell, 1985, pp. 13-26, <http://www.animal-rights-library.com/texts-m/regan03.htm>

β Ευάγγελος Πρωτοπαπαδάκης, *Οικολογική Ηθική*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2005

β Αλέξανδρος Γεωργόπουλος, *Αν. Καθηγητής, Τ.Ε.Π.Α.Ε., Α.Π.Θ., Περιβαλλοντική Ηθική, Έχουν οι άνθρωποι υποχρεώσεις προς τα μη ανθρώπινα όντα;* http://users.kas.sch.gr/evagel/text/sinedrioi/IV_sin_ereynes/19.20-19.40_%20Georgopoulos.pdf

β Διακήρυξη Δικαιωμάτων των Ζώων, Παρίσι 1978

β Κείμενο πρότασης στην πρόσφατα επιχειρηθείσα αναθεώρηση του συντάγματος για την προσθήκη άρθρου σχετικού με τα δικαιώματα των ζώων, ΣΟΛΩΝ, 2006

β www.AbolitionistApproach.com

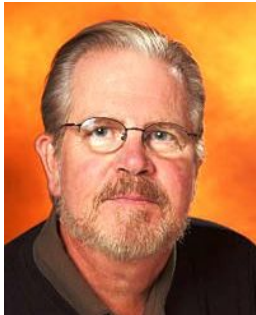
β http://en.wikipedia.org/wiki/Animal_rights

β http://en.wikipedia.org/wiki/Tom_Regan

β <http://www.ecogreens.gr/ekloges/egfiles/AnimalRights.htm>

Tom Regan

Επίτιμος καθηγητής φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο της Βόρειας Καρολίνας όπου δίδαξε από το 1967 έως το 2001. Κατά τη διάρκεια της ακαδημαϊκής του θητείας, έλαβε πολλά βραβεία για την επίδοσή του στη διδασκαλία της προπτυχιακής και μεταπτυχιακής εκπαίδευσης, καθώς επίσης και τον τιμητικό τίτλο *University Alumni Distinguished Professor*.

Θεωρείται ο φιλοσοφικός ηγέτης του κινήματος για τα δικαιώματα των ζώων στις Ηνωμένες Πολιτείες. Έχει βραβευθεί με πολλά βραβεία μεταξύ των οποίων και το βραβείο Gandhi για την εξέχουσα συνεισφορά του στο κίνημα το 1986.

Έχει συγγράψει πάνω από είκοσι βιβλία, καθώς και εκατοντάδες επιστημονικά άρθρα, μέσα από τα οποία εξετάζει τι είναι πραγματικά ηθικό και δίκαιο. Οι θεωρίες του για την περιβαλλοντική πολιτική και την ιατρική ηθική αναλύονται συχνά σε φιλοσοφικο-κοινωνικά άρθρα, ενώ τα έργα του περί ευθανασίας και δικαιωμάτων των ζώων αναφέρονται σε πολλά δοκίμια φιλοσοφικής ηθικής. Το βιβλίο του *Η Υπόθεση για τα Δικαιώματα των Ζώων* επηρέασε σημαντικά το κίνημα της απελευθέρωσης τους. Μέσα σ' αυτό υποστηρίζει ότι τα μη ανθρώπινα όντα είναι «υποκείμενα μιας ζωής», όπως ακριβώς και οι άνθρωποι, και ότι, εάν θέλουμε να αποδώσουμε αξία στα ανθρώπινα όντα, ανεξάρτητα από το εάν διαθέτουν λογική ή όχι, τότε, προκειμένου να είμαστε δίκαιοι και συνεπείς με αυτή την ιδέα, πρέπει ομοίως να αποδώσουμε την ίδια αξία και στα μη ανθρώπινα όντα.

Έχει παρουσιάσει εκατοντάδες διαλέξεις στις Ηνωμένες Πολιτείες και στο εξωτερικό, ενώ το 2000 του απονεμήθηκε το μετάλλιο William Quarles Holliday Medal, η υψηλότερη τιμητική διάκριση που απονέμει το Πανεπιστήμιο της Βόρειας Καρολίνας σε ακαδημαϊκό.

Θεοδόσης Πελεργίνης

Διδάκτωρ Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου του Έξετερ. Διδάσκει στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου της Αθήνας από το 1977.

Κατά τα έτη 2001-2007 διετέλεσε Κοσμήτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής, ενώ από το 2007 έως σήμερα είναι Πρόεδρος του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας. Διευθύνει το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών στη Φιλοσοφία από το 2005.

Συγγραφέας των επιστημονικών έργων *Η έννοια του κάλλους στον Δαμάσκιο* (1977), *Κεφάλαια ηθικής φιλοσοφίας – Η αυτονομία του ηθικού λόγου* (1980), *Kant's Conceptions of the Categorical Imperative and the Will* (1980), *Εμπειρία και πραγματικότητα* (1982), *Κανονικότητα και μοναδικότητα* (1983), *Η ανθρώπινη ύπαρξη* (1985), *Η θεμελίωση του ηθικού βίου* (1986), *Άνθρωποι, ζώα, μηχανές* (1987), *Φιλοσοφία και αμφισβήτηση* (1992), *Μάγοι της φιλοσοφίας* (1994), *Η μελαγχολία της Αναγέννησης* (1995), *Ηθική φιλοσοφία* (1997), *Οι πέντε εποχές της φιλοσοφίας* (1997), *Παιδιά του Κάιν* (2001), *Ασκήσεις φιλοσοφίας για τη ζωή και την τέχνη* (2002), *Νεοπλατωνισμός* (2003), *Λεξικό της Φιλοσοφίας* (2004), *Σφηνάκια* (2005), *Από τον πολιτισμό στην πείνα* (2006), *Η αιώνια επιστροφή της φιλοσοφίας* (2007), *Η φιλοσοφία στη*

σκηνή (2008), *Εγχειρίδιο Παθών* (2008). Έχει, επίσης, εκδώσει το μυθιστόρημα *Το είδωλο του κόσμου* (1999) και συλλογή διηγημάτων με τίτλο *Δεύτερη επιλογή* (1997). Το 2007 τιμήθηκε με Κρατικό Βραβείο Δοκιμίου για το έργο του *Από τον πολιτισμό στην πείνα*.

Ευάγγελος Πρωτοπαπαδάκης

Διδάκτωρ Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Αθηνών. Το 2009 εξελέγη Λέκτωρ Εφαρμοσμένης Ηθικής του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής, Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών. Έχει δημοσιεύσει περισσότερα από δεκαπέντε επιστημονικά άρθρα σχετικά με τη Βιοηθική, την Ιατρική Ηθική και την Περιβαλλοντική Ηθική. Έργα του: *Η Ευθανασία απέναντι στη Σύγχρονη Βιοηθική*, εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2003, *Η ανθρώπινη στάση στη ζωή και στο θάνατο*, εκδόσεις RedBlue, Αθήνα 2004, *Οικολογική Ηθική*, εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2005, *Περιβαλλοντική Ηθική: Ο Άρνε Νες και η Βαθιά Οικολογία*, εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2008.

Έλενα Παπανικολάου

Σπούδασε Φιλοσοφία και έκανε μεταπτυχιακό στην αρχαία ελληνική τραγωδία, στο πανεπιστήμιο Cambridge. Το 2004 εκπόνησε τη διδακτορική της διατριβή στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, υπό την εποπτεία του καθ. Θ.Ν. Πελεgrίνη. Από το φθινόπωρο του 2008 διδάσκει στο μεταπτυχιακό τμήμα του τομέα φιλοσοφίας του Φ.Π.Ψ. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται στην Αισθητική και Ηθική Φιλοσοφία. Είναι υπό έκδοση το πρώτο της βιβλίο σχετικά με την *Τρίτη Κριτική του Καντ*.

Γιάννης Ζήσης

Είναι συγγραφέας και δημοσιογράφος. Από τα βιβλία του μεταξύ άλλων έχουν εκδοθεί τα ακόλουθα: *Πράσινο Επιχειρείν, Πράσινη Καμπή Τόμος Α, Ειρήνη και Διανοήση, Πλανητικό και Ανθρώπινο Αδιέξοδο, ο Κόσμος μετά το AIDS και την Οικολογική Καταστροφή*, καθώς και το φωτογραφικό άλμπουμ *Ωδή στη Φθία, τόπος και τοπία*. Αποσπάσματα από την ποιητική του συλλογή *Ψυχές της Φύσης* (υπό έκδοση), συμπεριελήφθησαν στη μουσική και ποιητική σύνθεση *Ένα τραγούδι για το περιβάλλον*, που πρωτοπαρουσιάστηκε στο κοινό στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών. Μαζί με τους Ιωάννα Μουτσοπούλου και Ιωάννη Παρασκευουλάκο, συνέταξαν το κείμενο για τα δικαιώματα των ζώων, στο πλαίσιο της πρόσφατα επιχειρηθείσας αναθεώρησης του συντάγματος. Έχει συμμετάσχει και έχει διοργανώσει πολλές διαθεματικές και διεπιστημονικές ημερίδες. Μεταξύ άλλων υπήρξε μέλος της Ελληνικής οργανωτικής επιτροπής του 22ου παγκόσμιου συνεδρίου φυσικής Solvay, που διεξήχθη στους Δελφούς και στην Λαμία το 2001. Η συνέντευξη που πήρε από τον νομπελίστα και μεγάλο διανοητή Ilya Prigogine έχει εκδοθεί σε τρεις γλώσσες (Αγγλικά, Ιταλικά, Ελληνικά), και ιδιαίτερα στην Ελληνική γλώσσα από το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο και τις εκδόσεις Κάτοπτρο. Έχει πάρει συνεντεύξεις από πολλές προσωπικότητες της

επιστήμης, της τέχνης, και της πολιτικής στο πλαίσιο της συνεργασίας της ΜΚΟ ΣΟΛΩΝ με το ραδιοτηλεοπτικό κανάλι ΣΤΑΡ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ. Δραστηριοποιείται ομαδικά και εθελοντικά στην οικολογία μαζί με συνεργάτες από το 1979 στην Αθήνα και από το 1985 στην Φθιώτιδα (και όχι μόνο) όπου και ζει μόνιμα πλέον. Έχει χρηματίσει μέλος της διεθνούς κριτικής επιτροπής ταινιών μεγάλου μήκους στο Διεθνές Φεστιβάλ ECOCINEMA που πραγματοποιήθηκε στη Ρόδο το 2003.

Ως μέλος της ΜΚΟ ΣΟΛΩΝ έχει εκλεγεί επί σειρά ετών στην Γραμματεία του Πανελληνίου Δικτύου Εθελοντικών Οργανώσεων (ΠΑΝΔΟΙΚΟ), ενώ έχει θητεύσει ως μέλος (γραμματέας) του Δ.Σ. Εθνικού Πάρκου Σχινιά Μαραθώνα και ως μέλος του Δ.Σ. του (ΑΣΑΟΣ) Ανώτατου Συμβουλίου Απονομής Οικολογικού Σήματος.

Ως εκπρόσωπος των ΠΑΝΔΟΙΚΟ, ΜΚΟ ΣΟΛΩΝ, ή άλλων φορέων έχει εκπροσωπήσει τη χώρα ή άλλους φορείς σε διεθνείς και εθνικές διαβουλεύσεις ή συνέδρια. Ως μέλος της Γραμματείας του ΠΑΝΔΟΙΚΟ πρωτοστάτησε για την από κοινού συνδιοργάνωση των ΜΚΟ ΣΟΛΩΝ, ΠΟΦΥΖΩ και ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ, της ημερίδας Άνθρωποι Πόλεις Ζώα, που αποτέλεσε την αφετηρία και για την πρωτοβουλία της συνταγματικής αναθεώρησης του Συντάγματος σχετικά με τα δικαιώματα των ζώων.

Έχει συμμετάσχει σε δράσεις για την πράσινη απασχόληση, την πράσινη κατάρτιση και εκπαίδευση και την κοινωνική οικονομία. Είναι εθελοντής σε φιλοζωικές δράσεις καθημερινά.